

Empowerment in een project inbouwen aan de hand van het Empowerment Kwaliteit Instrument (EKI), enkele handreikingen

Empowerment is het proces waardoor mensen meer invloed verwerven over beslissingen en acties die van invloed zijn op hun gezondheid.

Het Empowerment Kwaliteit Instrument is ontwikkeld als aanvulling op de Preffi. Waar de Preffi de planmatige stappen in het ontwerpproces representeert, brengt het EKI bij ieder van die stappen de empowermentaspecten in beeld. In de EKI staan 23 items verdeeld over 6 clusters. Het gebruik van de EKI vraagt enige ervaring met het begrip empowerment. Al doende leert men dat, zo is de ervaring. Hieronder gaan we in op vijf aandachtspunten die in het werken met empowerment centraal staan.

Doelgroep participatie

Empowerment veronderstelt participatie, maar om te kunnen of willen participeren is ook een zekere mate van empowerment nodig. Het is belangrijk de doelgroep zelf te betrekken bij alle fasen in het opzetten en uitvoeren van een project. Wanneer de doelgroep namelijk zelf het probleem erkent, betrokken wordt bij het zoeken naar een oplossing en dus deels de verantwoordelijkheid draagt zal dit tot meer deelname en resultaat leiden. Het verdient de voorkeur om aan te sluiten bij de krachten en vaardigheden die de doelgroep al heeft, die krachten en vaardigheden kunnen vervolgens worden uitgebouwd.

Rol gezondheidsbevorderaar

Omdat de inbreng van de doelgroep als uitgangspunt wordt genomen moet de gezondheidsbevorderaar zich extra bewust zijn van zijn/haar rol. Wanneer de doelgroep weinig vaardigheden en weinig animo heeft om te participeren zal de gezondheidsbevorderaar een grotere rol moeten spelen dan bij een actieve en vaardige doelgroep. De rol van de gezondheidsbevorderaar zal voornamelijk gericht zijn op het verspreiden van kennis, het stimuleren van de doelgroep tot participatie, het leren van vaardigheden en begeleiden van het project. Omdat empowermentprojecten ook actie-elementen kunnen bevatten is samenwerking met andere professionals vaak gewenst. Voor de gezondheidsbevorderaar betekent dit dat hij/zij goed moet nagaan tot hoever zijn/haar rol gaat en waar deze beter overgedragen kan worden aan anderen.

Empowerment doelen

Voor het inbouwen van empowerment binnen een project is het goed om van te voren empowermentdoelen te formuleren, waarbij je kunt inzetten op zowel individueel als omgevingsniveau.

Op individueel niveau is het belangrijk dat de doelgroep vaardigheden krijgt aangeleerd waardoor ze meer vertrouwen en geloof krijgen in het eigen kunnen en in het invloed uitoefenen op het eigen leven en de omgeving. Daarnaast is het belangrijk dat de doelgroep weet hoe de politieke en sociale omgeving in elkaar zit en dat ze weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Tenslotte is het gedrag van de doelgroep erg belangrijk, mensen moeten leren bewuste keuzes te maken waar ze achterstaan en tevens actief participeren in de maatschappij.

Op collectief niveau is het van belang dat de doelgroep ervaart dat ze als groep samen sterk staan en invloed kunnen hebben op hun omgeving. Daarbij zijn 3

aspecten van belang. Gevoel van verbondenheid van de groep, kritisch bewustzijn ten opzichte van machtsverhoudingen en doelen binnen de groep en tenslotte het opzetten van samenwerkingsverbanden binnen de groep en in de maatschappij. Een nadere uitwerking van empowermentdoelen is gegeven op pagina 21-23 van de Toelichting op de EKI (elders op deze site).

Empowerment technieken

Voor het behalen van de empowermentdoelen kunnen empowermentmethoden, werkvormen en technieken gebruikt worden. Bij het kiezen van de technieken is het natuurlijk goed om aan te sluiten bij het niveau van de doelgroep. Voorbeelden van technieken om bijvoorbeeld de zelfbeleving positief te beïnvloeden zijn onder andere discussievormen, feedback geven en krijgen en creatieve zelfexpressie. Uitgangspunt is veelal de positieve insteek, er wordt uitgegaan van de kwaliteiten van de doelgroep en die wordt op een positieve manier bekrachtigd. In de toelichting op het gebruik van de EKI; pag 21-23 (elders op deze site) worden meerdere empowermentmethoden toegelicht.

Toolbox voor het meten van empowerment voor de evaluatie

Voor het evalueren van de empowermentdoelen kan gebruik gemaakt worden van verschillende evaluatiemethoden. Er zijn vragenlijsten op zowel individueel als omgevingsniveau. In de digitale toolbox (elders op deze site) worden per type empowermentdoel verschillende meetinstrumenten nader besproken.